

УДК 336.7

Галецька Т.І.,
здобувач кафедри обліку та аудиту Львівського національного аграрного університету

ЛІЗИНГОВИЙ БІЗНЕС У США

У статті розглянуто особливості становлення лізингової діяльності у США. Окреслено проблеми та перспективи розвитку лізингу у даній країні.

Ключові слова: форми лізингу, регулювання лізингової діяльності, види лізингових активів.

The features of leasing activity becoming in the USA were examined. The problems and prospects of leasing development in this country were determined.

Key words: forms of leasing, leasing activity regulation, kinds of leasing assets.

Постановка проблеми. Лізинговий бізнес у сучасному розумінні зародився в ХІХ ст. у США. Каталізаторами його розвитку були НТР та активне становлення фінансового ринку. Зараз лізинг у цій країні є основним механізмом, через який реалізуються інвестиції. За оцінками фахівців, лізинг обладнання становить 75-315 млрд дол., що становить 1-3% щорічного реального ВВП країни [1]. З огляду на сказане, дослідження досвіду розвитку лізингових операцій в США є актуальним.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Особливості формування та розвитку ринку лізингових послуг у США досліджували В. Газман, Л. Гехт, В. Горемикін, А. Жилінський, Н. Рязанова, Д. Тринін та інші вчені. Враховуючи, що лізинговий бізнес у США знаходиться на стадії зрілості, а в Україні лише на початковому етапі розвитку, досвід розвитку американського ринку лізингових послуг потребує подальшого дослідження.

Мета і завдання дослідження. Мета статті полягає у дослідженні особливостей функціонування лізингового бізнесу у США, виявленні його проблем і перспектив.

Виклад основного матеріалу. Лізинг у США пройшов довгий шлях розвитку. Історично лізингу передувала оренда. У

XIX ст. поширенню орендної діяльності сприяли промисловий переворот та індустріалізація. Зокрема, широкомасштабне будівництво залізниць у США в середині XIX ст. привело до створення "Трастів обладнання", основним видом діяльності яких стало залучення коштів вкладників та інвестування їх у придбання рухомого складу, що здавався в оренду перевізникам.

Поступово виробники поширили орендні відносини й на сферу збуту товарів. З 1877 р. телефонна компанія "Белл" здавала свої телефонні апарати виключно в оренду замість продажу. У цей період було введено у вжиток термін "лізинг". Наслідуючи "Белл", здавали в оренду своє обладнання й інші компанії. Таким чином вони намагалися забезпечити своєму товару монопольне становище на ринку. У 30-х рр. XX ст. лізинг транспортних засобів для розширення реалізації автомобілів використовував Генрі Форд. Масштаби лізингових операцій з транспортними засобами значно збільшилися після Другої світової війни. У 1952 році Генрі Шонфельд, засновник першого акціонерного товариства "United States Leasing Corporation", оцінив переваги лізингового бізнесу і розгорнув лізингову діяльність. У подальшому лізингові операції здійснювалися й за межами США. Було відкрито філії компанії в інших країнах. Сформувався поняття "міжнародний лізинг".

Згодом лізинг стає надзвичайно поширеним видом економічної діяльності. Практична реалізація лізингу вимагала гнучкості від зростаючої кількості лізингодавців. Виникає розмаїття модифікацій умов договорів лізингу. Внаслідок цього складалася багатоваріантність реалізації інвестицій у різних галузях економіки, здійснюваних за допомогою лізингового механізму. Зокрема, у галузі сільського господарства в США практикується поєднання фінансового та оперативного лізингу. Так званий "договірний борг" полягає в передачі у користування фермерам техніки дилерами заводів-виробників, які беруть на себе зобов'язання щодо обслуговування основного засобу. Після закінчення дії договору, термін якого менший за нормативний строк експлуатації майна, лізингоодержувач, сплативши усі фіксовані лізингові платежі, повертає предмет лізингу лізингодавцю [2].

Лізинг у США функціонує у двох формах:

– Відкритій. На лізингоотримувача перекладається ризик втрати та пошкодження лізингового майна. Він не має першочергового права на придбання предмета лізингу після закінчення терміну договору. Лізингодавець зобов'язаний ремонтувати та обслуговувати предмет лізингу. На користь лізингодав-

ця проводиться страхування основного засобу, що передається в лізинг. Термін договору становить 24-36 місяців.

– Закритій. Лізингоодержувач приймає ризик, який пов'язаний із тим, що лізингодавець не гарантує залишкову вартість предмету лізингу [3].

Критерії розмежування оперативного (“справжнього” лізингу) та “капітального” лізингу (придбання з використанням лізингу) вперше було передбачено у Державному фінансовому бухгалтерському стандарті (FAS 13) у 1976 р. Наступним кроком у регулюванні лізингової діяльності стало прийняття у 1981 р. федерального закону про реформу системи оподаткування, який був покликаний змінити систему використання податкових пільг (передача компанії-партнеру податкових пільг).

Зміна трактування терміна “фінансовий лізинг” відбулася вже у 1982 р. Закон про оподаткування визначив його як угоду, за якої лізингоотримувачу передається в користування обладнання на повний термін або на більшу частину життєвого циклу майна; лізингові платежі повністю сплачуються лізингодавцю (замість кредитора); лізингоотримувач зобов'язується здійснювати технічне обслуговування обладнання, сплату податків та страхових платежів; сукупні лізингові платежі, сплачені лізингодавцю, повністю покривають початкову вартість обладнання та забезпечують отримання доходу на інвестований капітал.

Із продовженням податкового реформування у США вводиться низка обмежень на здійснення лізингової діяльності. У 1984 р. законодавчо встановлюється критерії визначення дати початку оренди та віднесення обладнання до вузькоспеціалізованого. У 1986 р. відбулося скорочення більшості податкових пільг, що надавалися через механізм амортизації.

Сьогодні поняття фінансової оренди визначено Єдинообразним торговим кодексом США (у редакції 1990 р.) в розділі “Договори оренди”. Міжнародний лізинг у даний час регулюється Правилами, прийнятими Службою внутрішніх доходів США у 1999 р. [4].

США були і залишаються лідером лізингового бізнесу. У 2003 р. обсяг лізингових операцій становив 208,0 млрд дол. За цим показником вони значно випереджали Японію (68,8 млрд дол.) та Німеччину (48,31 млрд дол.) [5].

У США лізинг використовується як основний інструмент здійснення інвестицій. На його частку припадає понад 30% усіх інвестицій в обладнання (рис.1).

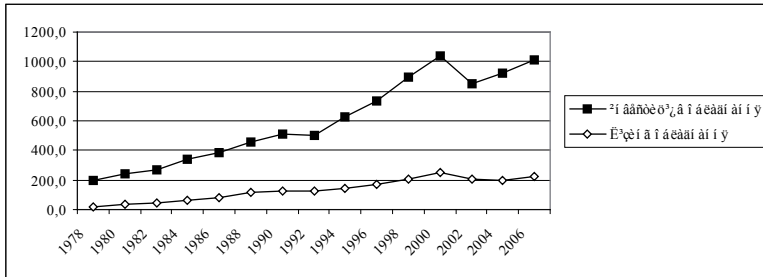

Рис. 1. Об'єми лізингу та інвестицій в обладнання і транспорт у США в 1978-2006 рр., млрд. дол. [6]

Найпопулярнішим у США є лізинг комп'ютерної техніки, питома вага якого у структурі лізингових активів у 2005 р. становила 20,6%. Також домінує лізинг вантажівок та трейлерів (10,7%), авіаційної техніки (10,5%), будівельного обладнання і техніки (7,9%), сільськогосподарського обладнання і техніки (6,1%) (табл. 1).

За розміром лізингових договорів у 2006 р. найбільшу питому вагу (58%) становили угоди вартістю від 250 тис. дол. до 5 млн. дол. Найменша частка (9%) припадала на мікроугоди, вартість яких була меншою за 25 тис. дол.

На ринку лізингових послуг США працює ціла низка лізингодавців. Активну роль відіграють банки, які завдяки лізингу розширюють асортимент послуг та зміцнюють конкурентні позиції на фінансовому ринку.

*Таблиця 1
Структура лізингу у США у 2002-2005 рр., % **

Тип лізингового майна	Роки			Відхилення 2005 від 2002, (+, -)
	2002	2004	2005	
Вантажівки та трейлери	10,6	9,9	10,7	0,1
Автомобілі (комерційний парк)	1,7	0,6	0,6	-1,1
Автобуси міські та міжміські	0,5	0,6	0,5	0,0
Авіаційна техніка	7,2	7,1	10,5	3,3
Залізничний транспорт	6,4	1,6	3,6	-2,8
Морські та рибальські судна	0,3	1,1	1,3	1,0

Будівельне обладнання та техніка	7,9	9,8	7,9	0,0
Промислове обладнання	4,4	5,0	5,8	1,4
Телекомунікаційне обладнання	1,6	1,5	1,2	-0,4
Комп'ютери	18,5	23,1	20,6	2,1
Офісне обладнання і техніка	7,0	11,5	6,6	-0,4
Друкарська техніка	1,0	1,6	1,2	0,2
Техніка та обладнання для ручної праці	6,6	2,2	3,1	-3,5
Гірське, нафтове та газове обладнання	1,1	0,7	0,6	-0,5
Сільськогосподарське обладнання та техніка	8,3	5,9	6,1	-2,2
Медичне обладнання	7,8	7,5	8,4	0,6
Інше майно	9,1	10,3	11,3	2,2
Всього	100,0	100,0	100,0	0,0

**Розраховано за: [6]*

Вони виконують і пасивну роль, виступаючи основним джерелом фінансування капіталомістких лізингових операцій для лізингових компаній. Підприємства-машинобудівники також використовували та продовжують використовувати лізинг для розширення збуту продукції. У США функціонують лізингові компанії шести видів: афілійовані з американськими банками; кептивні (дочірні); афілійовані з виробниками обладнання; незалежні; афілійовані з іноземними виробниками (табл. 2).

Важливу роль у розвитку лізингового бізнесу відіграють лізингові асоціації, що функціонують як на регіональному, так і на федеральному рівнях.

Лізинг у США знаходиться на шостій стадії життєвого циклу, які проходить галузь від виникнення до зрілості: оренда; простий фінансовий лізинг; комплексний фінансовий лізинг; пакетування послуг (оперативний лізинг); стадія нових продуктів; зрілість [7].

Наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. у США відбувалися злиття та поглинання великих лізингових компаній. Спостерігаються також процеси консолідації галузі, утворення стратегічних союзів та сек'ютиризації активів лізингових компаній. Сек'ютиризація є інструментом, за допомогою якого лізингодавці збільшують об'єми фінансування, зменшуючи його вартість. Щорічно сек'ютиризація в США охоплює близько 30% нового лізингового бізнесу і становить понад 70 млрд дол. [6].

Таблиця 2
Типи лізингових компаній в США

№ за/п	Тип лізингової компанії	Провідні лізингодавці
1	Афілійовані з американськими банками	Citit Capital, Banc of America Leasing&Capital Grp., Fleet Capital, First Union Leasing, Key Equipment Finance, US Bacorp Leasing & Financial, Banc One Leasing
2	Кептивні (дочірні)	IBM Global Financing, Caterpillar Financing, John Deere Credit, CNH Capital, Hewlett Packard Tech Finance, Xerox Credit, Mercedes-Benz Credit, Boeing Capital, Navistar Financial
3	Афілійовані з виробниками обладнання	GE Capital, Philip Morris Capital Corp., Verizon Capital Corp., Textron Financial
4	Незалежні компанії	CIT Group., GATX Capital, Finova Capital, Comdisco, Ryder Sistem
5	Афілійовані з іноземними виробниками	Heller Finance, Chrysler Capital Company, EAB Leasing, BTM Capital, ORIX Financial, Hitachi Credit America Services

* Джерело: [6]

Висновки. Враховуючи, що ринок лізингових послуг у США знаходиться на етапі зрілості, якому притаманне затишання, зменшення кількості запроваджених інноваційних продуктів. На збільшення обсягу лізингових угод впливає лише зростання економіки. У США відбувається консолідація лізингової галузі у вигляді поглинань, придбань, інвестиційних фондів, спільних підприємств. Із зниженням норми прибутку лізингодавці збільшують свою операційну ефективність, акцентуючи увагу на особливостях оцінки ризиків активів (замість проблем кредитування). Лізингодавці намагаються привабити клієнтів своїми знаннями техніки та технологій. Проте значне занепокоєння викликає поглиблення світової фінансової кризи, що розпочалося обвалом іпотечного ринку в США в 2007 р. Для виходу зі складної ситуації необхідні консолідовані зусилля світової спільноти, спрямовані на перегляд ролі фінансових ринків та зміну в підходах до регулювання національної економіки.

Література

1. Лизинг в цифрах и фактах // www.setcom.com.ua
2. Гехт Л. И. Практика лизинга. – М.: Московская международная школа “Бизнес в промышленности и науке”: АО “Буклет”, 1992. – 68 с.
3. Горемыкин В. А. Лизинг. Учебник. – М.: Издательско-торговая корпорация “Дашков и Ко”, 2003. – 942 с.
4. Трынин Д. И. Особенности лизинга в промышленно развитых странах // www.finmap.ru
5. Показники розвитку лізингу в інших країнах // www.leasing.org.ua
6. Газман В. Лизинг за рубежом // www.obo.ru
7. Жилінський А. Leasing: загальні питання // Internet-ресурс. – www.leasing.org.ua